

Гармонізація освітньої статистики України з європейськими стандартами

Сучасна система освітньої статистики — це не просто набір таблиць і звітів. Це інструмент доказового управління, який дозволяє державі бачити власну освітню політику у дзеркалі цифр і тенденцій.

Доповідач:
заступник начальника відділу
автоматизації освітніх
інформаційних систем
к.е.н. Юлія ІРИНЕВИЧ

Освітня статистика як політичний ресурс

У ХХІ столітті якісна статистика — це передумова для ефективного управління освітою. Без достовірних даних неможливо ні прогнозувати потреби у кадрах, ні оцінювати реформи, ні планувати фінансування.

Європейський Союз давно розглядає статистику як фундамент доказової політики. Регламент (ЄС) № 223/2009 про європейську статистику та Європейський кодекс практики визначають: дані мають бути точними, своєчасними, порівнянними й незалежними від політичного впливу .

Нормативна еволюція: Від звітування до відкритих даних

Традиційна звітність

Раніше статистика в освіті сприймалася як "обов'язковий звіт", що часто був обтяжливим і мало використовувався для аналізу.

Електронна стандартизація

Закон «Про офіційну статистику» (№ 2524-IX) започаткував нову модель збору даних – електронну, стандартизовану й підконтрольну користувачеві.

Платформа АІКОМ

В освітній сфері Автоматизований інформаційний комплекс освітнього моніторингу (АІКОМ) об'єднує школи, місцеві управління та Міністерство освіти і науки.

Відкриті суспільні ресурси

Сьогодні освітня статистика стає відкритим суспільним ресурсом, доступним для аналізу та використання широким колом зацікавлених сторін.

Постановою Кабінету Міністрів 2021 року затверджено положення про ПАК «АІКОМ», а наказ МОН від 12 вересня 2025 р. встановив перелік наборів даних у сфері повної загальної середньої освіти.

Європейські стандарти: Спільна мова даних

Система UOE та класифікації ISCED

Європейська статистична система (ESS) базується на трьох китах: **координації, стандартизації та якості**. Щорічний збір UOE (UNESCO-OECD-Eurostat) формує уніфікований набір показників освіти для всіх країн-учасниць.

Підґрунтям для цього є **класифікації ISCED-2011 та ISCED-F 2013**, що дозволяють зрівняти різні національні системи освіти в одній аналітичній площині. Ці стандарти не просто про терміни — вони задають логіку побудови освітніх даних. У ЄС кожна цифра «прив'язана» до свого рівня, галузі, віку та типу програми. Це забезпечує прозорість і порівнянність — два ключові критерії статистичної якості.

Це критично важливий крок для України у напрямку інтеграції до європейського освітнього простору, оскільки він дозволяє національним даним бути зрозумілими та співставними на міжнародному рівні.

Українська практика: На шляху до системності

Централізований збір даних

АІКОМ дозволяє централізовано збирати дані, перевіряти їх на повноту та помилки, забезпечуючи високу якість інформації.

Відкриті дані

Переліки наборів даних закладають основу для публікації у форматі відкритих даних, підвищуючи прозорість освітньої системи.

Календар звітності

Щорічні накази МОН чітко визначають календар звітності, структуру форм та відповідальних осіб, що впорядковує процес.

Попри значні досягнення, методологічна сторона потребує подальшого розвитку. Деякі категорії (наприклад, типи закладів або форми здобуття освіти) залишаються специфічно українськими й не мають прямого відповідника в ISCED, що ускладнює порівняння та інтеграцію.

Ключові відмінності у концепціях і підходах

Національні класифікації

Уніфікований ISCED

Різноманітні джерела даних

Централізована статистика ЄС

Дорожня карта зближення з ЄС: Ключові кроки

1. **Аналіз системи показників** — у всіх рівнях освіти (0–8 МСКО) та порівняння з вимогами ЄС (ІІІ квартал 2025 року)
2. **Розроблення та затвердження** — наборів даних для розрахунку показників (дошкільна, початкова, базова, повна середня, професійна, фахова передвища, вища освіта) (І–ІV квартал 2026 року)
3. **Модернізація ПАК «АІКОМ» та ЄДЕБО** — для збору, обробки та формування даних у форматі, сумісному зі стандартами ЄС (ІІ квартал 2027 року)
4. **Перегляд і оновлення нормативних актів** — форми звітності, інструкції, регламенти збору даних (ІV квартал 2027 року)
5. **Підготовка аналітичних звітів** — за всіма рівнями освіти щодо ступеня гармонізації та інтеграції з системою ЄС (І квартал 2028 року)

Виклики на шляху гармонізації

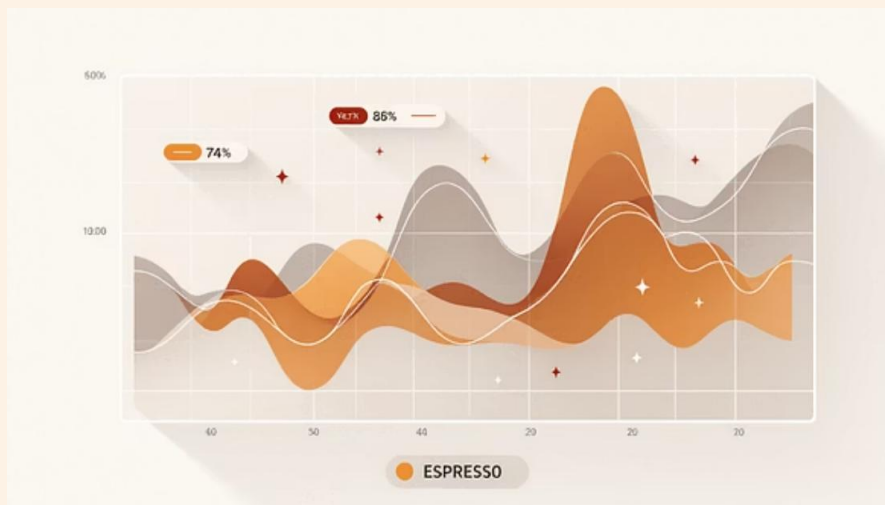

Одним з найбільших викликів є адаптація національних класифікацій та термінології до європейських стандартів ISCED. Це вимагає значних методологічних змін і перепідготовки кадрів.

Необхідно також переглянути джерела даних, переходячи від виключно адміністративної звітності до комбінації реєстрів та вибірових опитувань, що є поширеною практикою в ЄС.

Забезпечення інституційної незалежності статистичних підрозділів від політичних структур є критично важливим для гарантування об'єктивності та достовірності даних.

Переваги інтеграції: Доказове управління та прозорість

Гармонізація з європейськими стандартами відкриває шлях до доказового управління, дозволяючи приймати обґрунтовані рішення на основі надійних та порівнянних даних. Це забезпечує прозорість освітньої системи, підвищуючи довіру до неї як на національному, так і на міжнародному рівні.

Крім того, це сприятиме більш ефективному використанню ресурсів, оптимізації освітніх програм та підвищенню якості освіти в цілому. Україна стане повноцінним учасником європейського освітнього простору, що дозволить обмінюватися досвідом та найкращими практиками з країнами ЄС.

Майбутнє освітньої статистики України

Гармонізація з європейськими стандартами — це не вимога Брюсселя, а внутрішня потреба українського суспільства, яке прагне прозорості та ефективності. Освітня статистика має стати дзеркалом реформ, а не просто бюрократичною процедурою.

Шлях до повної сумісності з системою Eurostat лише розпочато, але вже сьогодні Україна створює власну архітектуру даних, сумісну зі світовими стандартами: електронна звітність, уніфіковані показники, відкрите оприлюднення та культура доказового управління. Саме через цифри, стандарти й дані вимірюється не лише ефективність освіти, а й зрілість держави.

Дякую за увагу!